

спадкоємність конкретно-історичного процесуального права, створюючого конкретно-історичну специфіку праворефлексивного руху української спільноти до справжньої соціальної держави.

Т.В.Іванова
Сумський державний університет

Національна та гендерна ідентифікація

Ідентифікація є важливим механізмом формування особистості. В ідентифікаційному процесі тісно пов'язані образні та когнітивні компоненти. Ідентифікація може здійснюватись як процес приписування самому собі рис даної соціальної групи (когнітивний аспект) або в ототожненні з суб'єктивними образами зовнішнього світу (образна ідентифікація).

Релігійно-філософська форма ідентифікації передбачає засвоєння особистісного образу "ідеальної людини", яка широко представлена в міфології, етичних трактатах, художній літературі тощо. Релігійно-філософські образи мають стабільний, нормативний та повчальний характер. Це образи богів, героїв епосу, балад, казок, які орієнтовані на те, щоб бути об'єктом захоплення та наслідування. Крім того, в релігійно-філософських образах втілені етнокультурні традиції та загально-людські цінності. Таким чином, в результаті релігійно-філософської ідентифікації у людини формуються загальні смисложиттєві та національно-культурні орієнтації.

Ідеологічна форма ідентифікації представлена у вигляді сукупності соціальних ідей, теорій та поглядів, що формують канон "суспільно-позитивної" людини, виходячи з інтересів певних класів та соціальних груп. Ідеологічні образи формуються шляхом цілеспрямованої реконструкції соціальної дійсності та наділення реальних історичних суб'єктів міфологічними рисами.

Психологічно-побутова форма ідентифікації здійснюється в процесі повсякденного життя. Вона відбувається в процесі

наслідування людиною форм поведінки, що демонструє, перш за все, її найближче соціальне оточення. Крім того, на рівні масової свідомості існують певні поведінкові еталони, під впливом яких відбуваються ідентифікаційні процеси.

Етнічна ідентифікація передбачає орієнтацію на образ типового представника даної національності, що існує на рівні суспільної свідомості. До найголовніших рис національної ідентичності можна віднести міфологічну та історичну складові, масову та громадську культуру, соціально-економічні умови існування етносу.

Всі вищезгадані форми ідентифікації взаємопов'язані. Зокрема, при зміні соціонормативного канону людини в них відбуваються співпадаючі зміни, коли на перший план починають виходити конкретні риси, образи або особливості, що є актуальними в даний момент. Розрізнитись може лише форма представлення образу (від структурно-оформленого до канонічного та діяльнісно-побутового).

Слід зазначити, що етнічна ідентифікація є важливим опосередковуючим чинником, що об'єднує інші різні форми ідентифікації. Зокрема, це положення відноситься і до процесу гендерної ідентифікації. Зрозуміло, що процес формування статевої ролі відбувається в умовах виховних впливів родини, масової культури, соціальних відносин. З іншого боку, система відносин в сім'ї, яка, в свою чергу, засновує фундамент особистості, в значній мірі опосередкована національними особливостями. Це знаходить відображення в системі виховання, ставленні до жінки, тощо. Таким чином, при аналізі особливостей гендерної ідентифікації важливо приймати до уваги етнічну складову.

Розглядаючи сучасні особливості зміни гендерних стереотипів, слід зазначити, що вони в значній мірі залежать від існуючих національно-специфічних видів ролі взаємодії. Тобто, гендерні відносини формуються на базі національних архетипів. Зокрема, розглянемо зв'язок між особливостями статевих національних образів та сучасними тенденціями розвитку гендерних відносин на прикладі українського етносу.

Аналіз літератури, присвяченій опису психологічних особливостей чоловіків та жінок в українському етносі, показує існування певної егалітарності в міжстатевих відносинах, культ жіночого начала, його паритетність з чоловічим. В українській національній свідомості відсутні ригідні стереотипи щодо маскулінності-фемінності, дихотомічність яких притамана більшості етносів, що приводить до взаємних переходів чоловічого-жіночого в поведінці особистості. Серед представників українського етносу має місце, з одного боку, м'якість чоловіків, з іншого – активність і незалежність жінок.

Специфічну роль у ментальності українців відіграє архетип Матері. Емоційна залежність від матері, незаперечне прийняття її настанов, розпоряджень зберігається впродовж всього життя людини і характеризує не тільки жіночі, але й чоловічі установки. Досить типовим для української народної творчості є звертання за порадою до матері вже дорослих дітей. З цього можна зробити висновок про наявність в структурі національної ідентифікації сильного комплексу матері.

Таким чином, можна стверджувати, що гендерна ідентифікація, характерна для українського етносу, відбувається в більшій мірі по фемінному типові. Втім, це твердження ще не означає існування реальної домінантності жінок в українському суспільстві. Відносно даного твердження існують досить протилежні точки зору. З одного боку, вважається, що жінка в українському суспільстві більш незалежна, порівняно з ситуацією в інших країнах. З іншого боку, справедливими є твердження, що реально в суспільстві жінка має менше прав, менше залучена до суспільно-політичного життя порівняно з чоловіками. Наведені точки зору можна зробити менш протилежними, якщо зазначити, що в сімейно-побутових відносинах жінки дійсно більш незалежні, з іншого боку, погляд на суспільно-політичне життя відразу показує беззаперечний пріоритет чоловічої статі.

Таким чином, аналіз українського національного характеру показує досить значне переважання рис, які традиційно вважаються жіночими (мрійливість, чуттєвість, іраціональність тощо). При вихованні як дівчаток, так і хлопчиків значну роль

відіграє мати, що згодом трансформується у архетипові уявлення про безумовний авторитет Матері, Землі, Неньки. З іншого боку, в сучасному українському суспільстві домінуюче положення займають чоловіки.

Таким чином, під впливом національних архетипів формується досить своєрідна структура гендерної ідентифікації як у чоловіків, так і у жінок. Чоловіки зазнають значного впливу фемінних архетипів. Це спричиняє досить своєрідні поведінкові стратегії чоловіків, тобто їх досить значну залежність від жінки у родинному житті, яка ідентифікується з впливовим образом архетипу Матері. З іншого боку, в суспільно-політичному житті чоловіки реалізують типово-фемінні поведінкові стратегії, що знаходять відображення в своєрідних суспільних процесах, що відбуваються в теперішній час в Україні.

А. Ю. Матвеев
(Хмельницький інститут бізнесу)

Аналіз ролі лідера у політичній системі України

В колишньому СРСР керівною і направляючою силою була комуністична партія, яка визначала генеральну перспективу розвитку суспільства, його внутрішню і зовнішню політику [3.–Ст.6]. Але час показав, що КПРС в дійсності не стала виразником інтересів робітничого класу і, тим більше, всього народу.

Що стосується сьогодення, Конституція незалежної України визначає, що “народ здійснює владу безпосередньо через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами” [4. – Ст.5]. Не згадується тут ні про які партії і, можливо, це правильно.

Кілька тисячоліть історії цивілізованого суспільства свідчать, що виживають тільки ті партії, ті організації та рухи, за основу в яких взято конкретні змістовні ідеї. Якщо, наприклад,